

16.10.2025

Asiatunnus/Dnro
OUKA/13483/00.04.00/2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
työ- ja elinkeinojaosto

Viite: 7.10.2025 Oulun kaupungille saapunut pyyntö asiantuntijakuulemiseen Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostoon 17.10.2025

Asiantuntijalausunto valtion talousarviosta 2026: Oulun seudun työllisyysalueen tilanne ja kipukohdat

Lausunto Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle:

Oulun seudun työllisyysalueen kokemukset työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä kunnille osoittavat, että alueen kunnissa on sitouduttu yhteisen toimintamallin kehittämiseen koko työllisyysalueen eduksi. Työllisyysalueen kunnille on siirretty toimivalta työnhakijoiden ja työnantajien arkipalveluihin, ja vastuukunta Oulu vastaa kokonaisuudesta, hankinnoista sekä tukien ja avustusten myöntämisestä ja maksatuksesta. Palveluiden siirtymävaiheesta normaaliin toimintaan on edennyt pääosin suunnitellusti, ja asiakastyö on käynnissä. Alueella on onnistuttu erityisesti budjetoinnissa sekä elinkeino- ja työllisyyspalveluiden yhdistämisessä, ja työnvälitys on kehittynyt tavoitteellisesti palveluna ja prosessina. Kumppaniyhteistyö sekä alueen sisällä että laajemmassa ekosysteemissä on vahvistunut.

Oulun seudulla asiakasmäärät ovat kasvaneet, ja avoimien työpaikkojen määrän lasku sekä yritysten muutosneuvotteluilmoitukset kuvaavat haastavaa toimintaympäristöä. Ostopalveluiden sidonta-aste vuoden 2025 määrärahoista on jo noin 73 %, erityisesti maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukset vievät suuren osan ostopalvelubudjetista. Palkkatuen ja muiden avustusten määrärahat sidonta-aste on korkea, mutta maksatus on vielä osittain kesken. Vuoden 2026 määrärahoista on tällä hetkellä sidottu hankintoihin 26% ja avustuksiin n. 26%.

Merkittäviä haasteita aiheuttavat työmarkkinatilanteen muutokset ja toimeentulotukiuudistus, jotka yhdessä hyvinvointialueen palveluvajeen kanssa kuormittavat työvoimaviranomaisten toimintaa. Tietojärjestelmien ja seurannan haasteet ovat arkipäivää, sillä nykyiset TE-toimistoille rakennetut järjestelmät eivät palvele uuden toimintamallin tarpeita. Taloudessa on havaittu, että rahoituksen kahden vuoden viive pakottaa kunnat käyttämään merkittävästi

16.10.2025

Asiatunnus/Dnro
OUKA/13483/00.04.00/2025

omaa rahoitusta valtionosuuden lisäksi. Asiakkaaksi virtaa enenevässä määrin monihaasteisia, joita ei pystytä auttamaan työvoimaviranomaisen keinoin.

Työvoimapalvelujen rahoitus ei kompensoi kustannuksia

TE-uudistuksen myötä otettiin käyttöön uusi rahoitusmalli ja tehtiin muutoksia kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin. Kunnille siirrettyjen palveluiden rahoitus sekä laajentunut vastuu työttömyysturvan menoista korvattiin kunnille. Palvelujen rahoitus on osa peruspalveluiden valtionosuutta, jonka laskennalliset kustannukset perustuvat työikäisten määrään, laajaan työttömyyteen ja vieraskielisten osuuteen. Vuoden 2026 valtionosuudet määräytyvät vuoden 2024 tilastojen perusteella.

Kuntien näkökulmasta uudistuksen tavoitteena oli säilyttää kustannusneutraalius. Työvoimapalvelujen rahoituksessa on kuitenkin tunnistettu useita rakenteellisia ongelmia:

- Kunnille siirtyneiden työvoimapalvelujen perusteella maksettu lisäys yleiskatteisessa vos-rahoituksessa ei riitä kompensoimaan palvelujen kustannuksia.
- Palveluiden rahoituksessa on kahden vuoden viive, mikä haastaa erityisesti muutostilanteissa ja työttömyyden noustessa.
- Työttömyysturvan kuntaosuuden laajentamisen kompensatio kunnille on kiinteä. Kasvukunnissa työttömyysturvan kustannukset voivat nousta, vaikka työttömyys laskisi. Mallissa tulisi huomioida väestönkasvu, sairastavuus, ikärakenne.
- Lakimuutokset mm. toimeentulolain uudistus lisäävät työllisyyspalveluiden asiakasmäärää ja kustannuksia

16.10.2025

Asiatunnus/Dnro
OUKA/13483/00.04.00/2025

Esimerkiksi Oulun kaupungilla arvioidaan olevan 11,3 miljoonan euron vajeus valtionosuusrahoituksessa vuoden 2026 kustannustasoon nähden ja 6 miljoonan euron vaje työttömyysturvan kuntaosuuden kompensaatioissa.

Hallituksen esityksen HE 99/2025 vp (kohta 2.4, s. 93) mukaan TE-uudistus on lisännyt kuntahallinnon riippuvuutta taloustilanteesta, sillä sekä menot että tulot reagoivat nyt työllisyyden kehitykseen. Tämä näkyy erityisesti työttömyysturvan rahoituksessa, joka määrittyy tietyn ajankohdan mukaan eikä muutu esimerkiksi työttömien määrän vaihtelun myötä.

Työttömyysturvamenojen kompensaatio perustuu vuoden 2023 poikkileikkaustilanteeseen, eikä sitä tarkisteta vuosittain. Rahoitusmalli ei myöskään reagoi toimintaympäristön muutoksiin, kuten asukasmäärän kasvuun tai työttömyyden vaihteluun, mikä nykyisessä taloustilanteessa korostaa mallin puutteita. Työllisyysalueen näkemyksen mukaan rahoituksen tulisi joustaa väestörakenteen ja taloussuhdanteiden muutosten mukaan, etenkin työttömyyden kasvaessa.

Kannustava rahoitusjärjestelmä aiheuttaa haasteita kaupungin talouden ennakoitavuudelle. Palvelurahoituksen viive, maksuosuuden sopeutumattomuus toimintaympäristön muutoksiin sekä äkilliset muutokset työttömyysturvassa vaikeuttavat kustannusten ennakkointia kuntien budjetoinnissa.

Vuodelle 2026 valmistellaan useita työllisyyspalveluihin liittyviä lakimuutoksia, joiden vaikutuksia kunnan talouteen ei Oulun seudun työllisyysalueen mukaan ole otettu riittävästi huomioon. Suurin rahoitusvaje liittyy toimeentulotukeen ehdotettuihin muutoksiin. Lakiuudistukset lisäävät merkittävästi työllisyyspalvelujen asiakasmäärää, mikä kasvattaa sekä palvelu- että resurssitarvetta ja näin ollen kustannuksia. Oulun seudulla asiakasmäärän odotetaan kasvavan noin 3 000 henkilöllä lakimuutosten seurauksena, ja kustannusten arvioidaan nousevan 3–5 miljoonalla eurolla vuodessa asiakkaiden palveluntarpeen mukaan. Työllisyysalue katsoo, että valtion tulisi korvata kunnille näistä lakimuutoksista aiheutuvat henkilöstö- ja palvelukulut etuuskulujen lisäksi.

Kuntien näkökulmasta valtion tulisi korvata kunnille etuuskulujen lisäksi myös lakimuutoksista johtuvat palveluprosessien kustannukset.

16.10.2025

Asiatunnus/Dnro
OUKA/13483/00.04.00/2025**Työllisyysalueiden toimintaedellytykset**

Työllisyyteen on tulossa useita lakimuutoksia, joissa näennäisesti kevennetään sääntelyä. Tällä perusteella vähennetään jo valmiiksi aliresursoitua valtionosuusrahoitusta. Sääntelyn keventämisestä vapautuvat resurssit tulisi ohjata valtionosuuden vähentämisen sijaan työvoimaviranomaisten ydintehtäviin, kuten työnvälitykseen, osaavan työvoiman varmistamiseen ja yritysten toimintaedellytysten tukemiseen.

Lisäksi toimeentulotuen uudistus yhdistettynä hyvinvointialueiden palveluvajeeseen johtaa siihen, että työvoimaviranomaisille ohjautuu asiakkaita, joiden auttaminen ei onnistu nykyisillä resursseilla. Tämä lisää selvittelyä ja hallinnollista työtä, kuormittaen työvoimaviranomaisia, hyvinvointialueita ja Kelaa eikä ole kansantaloudellisesti kestävä ratkaisu.

Talousarvioesityksen mukaan hallitus sitoutuu turvaamaan TE-palvelujen rahoituksen ja ohjauksen niin, että kunnat voivat vastata kohtaanto-ongelmiin kannustinjärjestelmän mukaisesti (s. 632). Edellä kuvattujen haasteiden vuoksi nämä tavoitteet eivät kuitenkaan ole toteutuneet hallitusohjelman kirjauksien edellyttämällä tavalla.

Ohjausjärjestelmä, lainsäädäntö ja rahoitus kuntoon

Yhteenvetona Oulun seudun työllisyysalue katsoo, että valtion tulee varmistaa TE-palvelujen rahoitus, ohjausjärjestelmä ja asiakaspalvelun lainsäädäntö sellaisiksi, että ne turvaavat aidosti kuntien mahdollisuudet ratkaista kohtaanto-ongelmia sekä vastata kasvaviin ja monimutkaistuviin palvelutarpeisiin yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

Kuntien elinvoima rakentuu osaavan työvoiman varaan, joten resurssien oikea kohdentaminen ja täysimääräinen kompensointi lainsäädännön muutoksista aiheutuvista kustannuksista ovat olennaisia. Ennen uusien tehtävien siirtämistä kunnille on varmistettava, että palveluiden järjestämisen edellytykset ovat kunnossa.

Oulussa 16.10.2025

Kaupunginjohtaja Ari Alatossava